ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Olomouci projednal ve veřejném zasedání konaném dne 23. září 2021 v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Libora Losy a soudců Mgr. Daniela Plška a JUDr. Jaroslava Zbožínka odvolání **obžalovaného Štefana K.,** narozeného xxx, **a poškozených S. K.,** narozené xxx, **a S. B., dříve K.,** narozené xxx, proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2021, č. j. 48 T 3/2021-615, a rozhodl

takto:

I. Podle § 258 odst. 1 písm. b), f), odst. 2 tr. ř. se z podnětu odvolání obžalovaného napadený rozsudek částečně zrušuje, a to ve výroku, jímž byla obžalovanému uložena povinnost nahradit nemajetkovou újmu poškozené S. B. a jímž tato poškozená byla se zbytkem svého nároku odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

II. Za splnění podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. se nově rozhoduje tak, že dle § 228 odst. 1 tr. ř. se

obžalovanému
Štefanu K., narozenému xxx xxx, trvale bytem xxx, na území ČR naposledy bytem xxx, t. č. ve vazbě ve Vazební věznici v Ostravě,

ukládá

povinnost nahradit poškozené S. B., narozené xxx, trvale bytem xxx, nemajetkovou újmu ve výši 20 000 Kč.

Shodu s prvopisem potvrzuje Jana Jakobová.

Podle § 229 odst. 2 tr. ř. se poškozená S. B. se zbytkem svého nároku odkazuje na řízení ve věcech občanskoprávních.

III. Dle § 256 tr. ř. se odvolání poškozených S. K. a S. B. zamítají.

IV. Jinak zůstal napadený rozsudek nezměněn.

Odůvodnění:

I. Výrok rozsudku soudu prvního stupně

1. Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2021, č. j. 48 T 3/2021-615, byl obžalovaný Štefan K. uznán vinným jednak zločinem týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku, a jednak přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), d), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku. Trestné činnosti se měl dopustit tím, že

   od ledna 2019 do 17. 4. 2020, nejprve v xxx na ulici xxx, následně ve xxx v rodinném domě č. xxx v bytech, které postupně na uvedených místech obýval společně se svou družkou a matkou nezletilých Denisou K., narozenou xxx, svou dcerou S. K., narozenou xxx, a dcerou družky S. K., narozenou xxx, neposkytoval dětem náležitou péči, výživu, odpovídající zájem, sociální zázemí ve formě dostatečné a pestré stravy, čistého a dostatečného ošacení, zanedbával jejich hygienu a vedení k základním a pravidelným hygienickým návykům, v důsledku čehož trpěly pravidelnými bolestivými opruzeninami a otoky přirození, na jejichž ošetřování se nedostatečně podílel, nedbal jejich citových a materiálních potřeb, nepřiměřeně a bezdůvodně je fyzicky trestal, neposkytoval jim dostatečnou ochranu před nevhodným jednáním jejich matky, neučinil dostatečná opatření, aby nebyl dětmi přistižen při sledování pornografie či při pohlavním styku s jejich matkou a přinutil je žít ve zcela nevyhovujícím sociálním prostředí a společnosti osob nadměrně konzumujících alkohol, v nehygienickém, stísněném prostředí, přispíval k udržování atmosféry strachu a nejistoty v domácnosti, když za přítomnosti dětí v denně se opakující významné podnapilosti vyvolával či se aktivně účastnil verbálních i fyzických konfliktů s matkou nezletilých dětí, provázených hlasitým křikem a vzájemnými fyzickými potyčkami, v důsledku kterých byly děti opakovaně vystavovány značnému psychickému napětí a stresu, přičemž u nich došlo k opožděnému osobnostnímu a řečovému vývoji a minimálně u nezletilé S. došlo v přímé příčinné souvislosti s jeho jednáním k patologickému zásahu do jejího psychomotorického a osobnostního vývoje, neboť se u ní postupně rozvinul syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte s pravděpodobnými budoucími poruchami chování.

   Za to byl obžalovanému Štefanu K. uložen podle § 198 odst. 2 tr. zákoníku, za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku, úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody ve výměře 3 roků a 6 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl obžalovaný zavázán povinností nahradit nemajetkovou újmu v penězích, způsobenou trestným činem, a to zaplacením peněžité částky 50 000 Kč poškozené S. K., narozené xxx, trvale bytem xxx, a 50 000 Kč poškozené S. B., narozené xxx, trvale bytem xxx. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byly poškozené S. K., narozená xxx, trvale bytem xxx, a S. B., narozená xxx, trvale bytem xxx, odkázány se zbytky svých nároků na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

II. Obsah podaných opravných prostředků

2. Proti tomuto rozsudku ze všech k podání odvolání oprávněných osob, vymezených v § 246 odst. 1 a § 247 odst. 2 tr. ř., podali opravný prostředek obžalovaný Štefan K. a poškozené S. K. a S. B.

3. Obžalovaný podal opravný prostředek prostřednictvím obhájkyně, a to do všech jeho výroků. Výrok o vině ani právní kvalifikace podle něj neodpovídá skutkovým zjištěním v rámci dokazování. Soud jeho jednání paušálně vztahuje i k osobě nezletilé S. B. Ve vztahu k ní však nebylo prokázáno žádné z vytýkaných jednání popsaných ve skutku, ani to, že případné opruzeniny S. zavinil v takto nízkém věku právě on. Chybí proto subjektivní stránka vytýkaného jednání. S. B. nebyla znalecky zkoumána a opakovaně a dlouhodobě přebývala v péči otce Petra B. Z výpovědí svědků Lucie V., Lenky B., Petra L., Tadeáše B. a Andrey O. v kontextu dalších důkazů plyne, že S. B. byla tak nízkého věku, že byla závislá na péči matky a on, jakožto druh matky a muž, nemohl poskytovat soudem vytýkanou nenáležitou péči, výživu, zájem, stravu, hygienu, naučit ji základním pravidelným hygienickým návykům a nepodílet a nedbat jejich citových potřeb. Namítl, že z výpovědí svědků Karla K. a Lucie V. vyplynulo, že se snažil zajistit pro rodinu bydlení ve slušných podmínkách, avšak Denisa K. soužití s ostatními na adrese xxx problematizovala. Pokud jde o výrok o trestu, namítl, že mu polehčuje doznání a lítost, neboť u hlavního líčení vypověděl, že neuchránil S. před její matkou, Denisou K. S ohledem na délku trvání vazby na něj lze působit trestem, který bude s podmíněným odkladem. K výroku o povinnosti k náhradě nemajetkové újmy uvedl, že hodnota nemajetkové újmy nemůže být opřena o cenu jím pořízeného vína. Jeho podíl na vzniku tzv. syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte u poškozené S. je sekundární, proto má pochybnosti o výši 50 000 Kč. V případě poškozené S. nebyla zjištěna traumata a v prvé řadě o ni měl pečovat její otec, Petr B., který spoléhal na matku poškozené. Proto by ji neměla být přiznána totožná částka jako S. Závěrem proto navrhl, aby odvolací soud napadené rozhodnutí zrušil a sám ve věci nově rozhodl.

4. Během veřejného zasedání ke svým osobním poměrům obžalovaný uvedl, že trvalé bydliště má na adrese xxx, což je bydliště příbuzných. Jiné trestní stíhání proti němu vedeno není.

5. Nezletilé poškozené, označené jako S. K. a S. K., podaly opravný prostředek prostřednictvím zmocněnkyně, která uvedla, že nesouhlasí se stanovením výše náhrady nemajetkové újmy, neboť soud měl přiznat celý uplatněný nárok, popř. nárok vyšší, než byl přiznán. Soud prvního stupně dostatečně nepřihlédl ke všem skutečnostem a okolnostem daného případu. Jednoznačně bylo prokázáno, že jednání obžalovaného, vedené zvlášť závažným způsobem vůči dvěma osobám velmi nízkého věku, způsobilo poškozeným těžké příkoří a vážné duševní útrapy. Poškozené byly vystaveny velké psychické zátěži a došlo u nich k projevům psychické poruchy. Zmocněnkyně shrnula a zopakovala zjištěné projevy dopadů jednání obžalovaného na obě poškozené. Konstatovala, že nelze pominout, že se obžalovaný trestního jednání dopouštěl vůči osobám útlého věku, dívkám, které mají většinu života před sebou, přičemž toto jeho jednání může do budoucna značně ovlivnit jejich vývoj. Citovala občanskoprávní úpravu, týkající se nemajetkové újmy, tedy § 2956 až § 2958 a § 2951 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“). Shrnula, že z provedeného dokazování vyplývá dlouhotrvající zanedbání péče o nezletilé děti v kombinaci s nadužíváním alkoholu ze strany obžalovaného, což s přihlédnutím k jejich nízkému věku a neschopnosti si zajistit základní životní potřeby způsobilo zásahy a změny v jejich citovém a mravním vývoji a muselo je to ovlivnit v jejich běžném způsobu života. S ohledem na tyto skutečnosti pak, podle zmocněnkyně, nebyl důvod uplatněný nárok snížit. Závěrem proto navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek

ve výroku o náhradě škody zrušil a nově zavázal obžalovaného zaplatit poškozené S. K. částku ve výši 150 000 Kč a S. K. částku ve výši 150 000 Kč. Během veřejného zasedání svůj návrh upravila tak, aby odvolací soud dle vlastní úvahy přiznal poškozeným částku vyšší než 50 000 Kč.

6. K odvolání obžalovaného zmocněnkyně poškozených během veřejného zasedání uvedla, že souhlasí s tím, že částky nelze stanovovat podle množství vypitého alkoholu, příp. částky, kterou za něj utratil. Nesouhlasila pak s tím, že by mělo být rozlišováno, zda se jednalo o jednání vůči dceři či vůči osobě, která byla odvozeně svěřena do jeho péče. K dotazu na současné příjmení nezletilé poškozené S. uvedla, že jí nebyla oznámena změna jejího příjmení, neboť s otcem poškozené, Petrem B., není v kontaktu.

7. Během veřejného zasedání se k podaným opravným prostředkům vyjádřila intervenující státní zástupkyně. Ke skutečnosti, že poškozená S. nebyla vzhledem k věku vyslechnuta, ani znalecky zkoumána, uvedla, že v situaci, kdy je obětí trestného činu malé dítě, má soud jiné možnosti, jak zjistit skutkový stav. Soud prvního stupně postupoval velmi pečlivě a byl si plně vědom toho, že fakt, že nemůže poškozenou vyslechnout nebo ji znalecky zkoumat, musí validně vyvážit. Rovněž nelze přisvědčit námitce, že obžalovaný ve vztahu k jedné z dívek neměl rodičovské povinnosti, a proto mu nelze vytýkané jednání klást k tíži, neboť faktická péče, na které se ve vytýkaném období podílel, je rozhodující. Nedostatek shledala pouze v tom, že v případě nemajetkové újmy nebylo specifikováno, zda se jedná o zadostiučinění či jiný druh nemajetkové újmy. Přiznaná výše nemajetkové újmy pak odpovídá tomu, že původní výše byla 150 000 Kč pro každou z poškozených, neboť tato výše vycházela ze situace, kdy obžaloba byla podána pro širší trestnou činnost, přičemž nejzávažnější právní kvalifikace po provedeném dokazování odpadla. Pokud zmocněnkyně poškozených požaduje za výrazně změněné skutkové situace stále stejnou sumu, není to namístě. Závěrem proto navrhla, aby obě podaná odvolání byla podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítnuta.

III. Rozsah přezkumného řízení

8. Věc byla předložena Vrchnímu soudu v Olomouci, jako soudu odvolacímu, ve smyslu ustanovení § 252 tr. ř. Bylo zjištěno, že odvolání byla podána oprávněnými osobami dle § 246 odst. 1 písm. a), b) tr. ř., v zákonné lhůtě dle § 248 odst. 1 tr. ř., přičemž splňovala podstatné náležitosti ustanovení § 249 odst. 1, odst. 2 tr. ř. Odvolací soud proto neshledal podmínek pro rozhodnutí o zamítnutí či odmítnutí odvolání dle § 253 tr. ř. Za tohoto stavu věci Vrchní soud v Olomouci podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i správnost postupu řízení, které mu předcházelo, z hlediska vytýkaných vad, když k vadám, které nebyly odvoláními vytýkány, odvolací soud musí přihlédnout tehdy, pokud mají vliv na správnost výroku, proti němuž bylo podáno odvolání, současně byl limitován při tomto přezkumu i ustanovením § 254 odst. 2 tr. ř., a dospěl k závěru, že o podaných opravných prostředcích bylo možné rozhodnout konečným způsobem odvolacím soudem.

9. S ohledem na nesrovnalosti mezi výrokem o náhradě nemajetkové újmy poškozené S. B. v napadeném rozsudku a jejím označení v podaném opravném prostředku, jakožto S. K., odvolací soud doplnil během veřejného zasedání dokazování o úřední záznamy (č. l. 681 a 692), výpis z centrální evidence obyvatel (č. l. 694) a potvrzení o lustraci (č. l. 697). Nahlédnutím do centrální evidence obyvatel bylo zjištěno, že u této poškozené došlo ke změně příjmení a nyní se jmenuje S. B. Toto formální pochybení však odvolací soud nepovažoval za tak závažné, aby pokládal odvolání podané za poškozenou S. K. za odvolání podané osobou neoprávněnou, neboť bylo zjevně podáno za stejnou osobu, u níž došlo pouze ke změně jména.

Shodu s prvopisem potvrzuje Jana Jakobová.

10. Pro potřebu celistvosti rozhodnutí považuje vrchní soud za potřebné vymezit i základní podmínky rozsahu svých oprávnění jako odvolacího soudu rozhodujícího z podnětu podaného opravného prostředku dle § 254 a násl. tr. ř., k přezkoumání zákonnosti a odůvodněnosti napadeného rozsudku.

11. Přezkoumání zákonnosti výroků napadeného rozsudku znamená podrobit jej odvolacím soudem zkoumání z hlediska právní stránky, tzn. zda v průběhu řízení nedošlo k porušení trestního zákona, trestního řádu, ale i dalších právních předpisů, jež jsou součástí právního řádu. Základem této přezkumné činnosti je zjištění, zda byly dodrženy předpisy práva procesního, tedy, zda nedošlo k vadám, jež mohly mít vliv na kvalitu skutkových zjištění a následnou aplikaci předpisu práva hmotného. Při řešení otázky viny je třeba hodnotit, zda nedošlo k porušení předpisu práva hmotného, se zaměřením na otázku viny, tedy závěru napadeného rozsudku o trestní odpovědnosti, správné aplikaci příslušných ustanovení trestního zákoníku v otázce trestu, ochranných opatření či výroku o náhradě škody, případně i aplikaci netrestních hmotněprávních předpisů, na základě nichž byl napadený výrok učiněn. Odůvodněnost rozsudku se týká otázek skutkové povahy, neboť tyto jsou základním předpokladem správného právního posouzení. Jedná se o proces zjištění dostatečného množství jednotlivých skutečností, vyplývajících z provedených důkazů, jejich správné vyhodnocení a vytvoření odpovídajícího skutkového základu. Odvolací soud pak musí zkoumat, zda výroky napadeného rozsudku jsou v souladu se zjištěnými skutečnostmi. Součástí takového postupu je i prověrka důkazů, z nichž jsou skutková hodnocení vyvozována, tedy, zda jejich souhrn úplně a všestranně objasňuje projednávanou věc a při respektování základních zásad trestního řízení neumožňuje jiný závěr, než ke kterému dospěl soud prvního stupně v napadeném rozsudku.

12. Z pohledu skutkových zjištění, jež nalézací soud učinil a zobrazil je ve své podstatě ve výroku rozsudku, má vždy zásadní význam, zda hodnocení důkazů soudem prvního stupně, obsažené v odůvodnění napadeného rozsudku, odpovídá zákonným podmínkám ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř. Podle něj v odůvodnění soud stručně vyloží, které skutečnosti vzal za prokázané a o které důkazy svá skutková zjištění opřel, jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, zejména pokud si vzájemně odporují. Z odůvodnění musí být patrno, jak se soud vypořádal s obhajobou, proč nevyhověl návrhům na provedení dalších důkazů a jakými právními úvahami se řídil, když posuzoval prokazované skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona v otázce viny, případně trestu. Jestliže byly do rozsudku pojaty další výroky, je třeba je rovněž odůvodnit. Je nezbytné konstatovat, že splnění těchto podmínek má mimořádný význam pro samotný rozsudek a splnění účelu trestního řízení. Zejména pro subjekty zúčastněné na trestním řízení je velmi důležité dovědět se nejen, jak soud rozhodl o podané obžalobě, ale i proč takovým způsobem rozhodl, přičemž těžiště přesvědčivosti rozsudku je třeba nalézt právě v jeho odůvodnění. Náležitě odůvodněný rozsudek má vedle samozřejmého požadavku zákonnosti výroku i potřebný výchovný účinek a může působit jak na obžalovaného, tak i na další členy společnosti. Odůvodnění všech výroků i okolností s nimi souvisejících musí současně vždy vycházet z hodnocení důkazů jak jednotlivě, tak v jejich souvislostech, v souladu s povinností stanovenou v zásadě volného hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř. O tuto zásadu se opírá ústavní princip nezávislosti soudní moci, přičemž je nutno ji jako princip vztáhnout na postup soudů, při kterém váží, které důkazy je třeba provést, případně zda a na kolik se jeví nezbytným stav dokazování doplnit, a to z hlediska dosažení cíle zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení v konkrétním jeho stadiu (ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř.). Povinnost orgánů činných v trestním řízení, vycházející ze zásady volného hodnocení důkazů tak, jak je zahrnuta v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř., spočívá v hodnocení důkazů, v tomto případě soudem, aniž by byl vázán zákonnými, rigidními pravidly, vycházejícími z volného, tedy zákonem

Shodu s prvopisem potvrzuje Jana Jakobová.

nevymezeného, uvážení. Tato zásada nutí soud přihlédnout k okolnostem konkrétního případu, k jeho zvláštnostem, charakteristickým rysům a brání obecnému mechanickému postupu při hodnocení důkazů. Zákon nestanoví a nepřikládá a priori žádnému z důkazů zvláštní význam. Soud při hodnocení provedených důkazů musí postupovat tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, přičemž tyto důkazy hodnotí podle svého vnitřního přesvědčení, založeném na pečlivém uvážení všech okolností případu jak jednotlivě, tak v jejich souhrnu. Hodnocení musí činit z hlediska závažnosti důkazů, tedy vyloučit důkazy nepodstatné, takové, z nichž nelze učinit poznatky o předmětu dokazování a důkazy posuzuje i z hlediska zákonnosti, tedy, zda důkazy nebyly provedeny v rozporu s procesními předpisy a zda nelze v důkazním řízení shledat pochybení, která by měla povahu podstatných vad řízení. Důkazy je třeba podrobit hodnocení i z hlediska věrohodnosti a pravdivosti na základě analýzy jednotlivých poznatků, pocházejících ze samotného konkrétního důkazu, při hodnocení ve vztahu k dalším provedeným důkazním prostředkům. Tato zásada je vybudována na vnitřním přesvědčení orgánů činných v trestním řízení, jež není projevem libovůle nebo svobody takového orgánu, ale musí být vytvářena na přísně logickém základě, opírajícím se o právní vědomí, všestranné, hluboké a logické zhodnocení důkazů v jejich vzájemných souvislostech, s přihlédnutím ke všem okolnostem případu. Takové hodnocení pak musí být obsaženo v odůvodnění rozhodnutí.

IV. K procesním podmínkám řízení

13. Po přezkoumání napadeného rozsudku a řízení, které jeho vydání předcházelo, odvolací soud především konstatuje, že neshledal vady předpokládané v ustanovení § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., tedy podstatné vady řízení. Vůči obžalovanému bylo řádně zahájeno trestní stíhání pro skutek, který je popsán v obžalobě. Obžalovaný je řádně zastoupen ustanovenou obhájkyní (č. l. 57), a v přípravném řízení i u hlavního líčení měl možnost opakovaně se k věci vyjádřit a vypovídat, čehož využil. Byla také zachována všechna další práva obžalovaného, jejichž účelem je zajistit řádné právo na obhajobu trestně stíhaných osob.

V. Ke skutkovým zjištěním a právním závěrům

14. Podstata opravného prostředku obžalovaného spočívá v tvrzení o nesprávném hodnocení důkazů soudem prvního stupně ve vztahu k poškozené S. B., roz. K. Odvolací soud proto v první řadě řešil, zda ve světle námitek tohoto odvolatele mohou obstát skutková zjištění krajského soudu, a to z hledisek, zda tato mají podklad v provedených důkazech a jejich vyhodnocení splňuje požadavky § 2 odst. 6 tr. ř. a jsou dostačující pro vyvození trestní odpovědnosti obžalovaného, resp. soudem užitou právní kvalifikaci. Teprve po zodpovězení těchto otázek je možno hodnotit, zda právní kvalifikace v napadeném rozsudku obsažená je zákonu odpovídající a následně, zda trest, který mu byl uložen, je zákonný a přiměřený.

15. Do hodnotící činnosti soudu prvního stupně přitom může odvolací soud zasahovat jen v těch případech, že toto hodnocení nesplňuje požadavky § 2 odst. 6 tr. ř., podle kterého orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení, založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Nadřízený soud proto může vytknout nalézacímu soudu např. nelogičnost jeho hodnocení, nepřihlédnutí k okolnostem významným pro rozhodnutí, opomenutí nějakého důkazu či zkreslení jeho obsahu.

16. Odvolací soud však v samotném důkazním řízení provedeném před nalézacím soudem neshledal formální ani faktické nesprávnosti. Krajský soud jednotlivé výpovědi svědků i listinné důkazy, o něž bylo rozhodnutí o vině obžalovaného opřeno, ve svém rozhodnutí a odůvodnění napadeného rozsudku řádně vyhodnotil v souladu s ustanovením § 125 odst. 1 tr. ř., podrobně se vypořádal se všemi skutečnostmi vyplývajícími z jejich obsahu a postupoval v souladu s ustanovením § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř. Z nich bylo možno učinit

Shodu s prvopisem potvrzuje Jana Jakobová.

spolehlivý a zcela správný závěr o prokázání skutkových zjištění, o něž se opírá závěr o vině obžalovaného v tom rozsahu, jak jsou uvedeny ve výroku napadeného rozsudku a rozvedeny v jeho odůvodnění. Soud prvního stupně provedl dokazování v rozsahu nezbytném pro své rozhodnutí a logicky a zcela přesvědčivě odůvodnil, proč postupoval způsobem, který zvolil. Za této situace musel zdejší soud zcela respektovat ustanovení § 263 odst. 7 tr. ř., dle kterého je odvolací soud vázán hodnocením důkazů provedených nalézacím soudem.

17. Odvolací soud nemá pochybnosti, že se skutek tak, jak je uveden ve výroku napadeného rozsudku, jímž byl obžalovaný Štefan K. uznán vinným, stal. Při hodnocení jednotlivých skutkových verzí vycházel krajský soud z výpovědi obžalovaného (č. l. 542-546), z výpovědí svědků, a to jednak osob blízkých obou poškozených, tedy z výpovědí Denisy K. (č. l. 116-125), matky nezletilých poškozených, Petra B. (č. l. 126-131, 566-568v), otce poškozené S. B., roz. K., Brigity B. (č. l. 183-189), družky Petra B., Jiřího K. (č. l. 149-155) a Renáty K. (č. l. 132-139, 140-148), prarodičů poškozených, Evy K. (č. l. 171-176), nevlastní sestry Denisy K., Kateřiny J. (č. l. 172-182), dcery Brigity B., Lenky B. (č. l. 239-246), sestry Denisy K., a jednak osob patřících do okruhu známých a sousedů obžalovaného a jeho družky, tedy z výpovědí Lucie V. (č. l. 156-163, 572b-572d), Petra L. (č. l. 164-170), Tadeáše B. (č. l. 197-201), Václava V. (č. l. 202-207), Karla K. (č. l. 190-196, 569-570), Andrey O. (č. l. 208-214, 572f-572g), Martiny Ch. (č. l. 232-238, 572d-572e), Jana Ch. (č. l. 224-231), Lukáše K. (č. l. 246a-246g), Ivety H. (č. l. 215-223), a ze znaleckých posudků vypracovaných jednak k osobě obžalovaného, tedy znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a sexuologie (č. l. 304-323), zpracovaného MUDr. Šárkou Grussmannovou, a znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, specializace klinická psychologie (č. l. 325-334), vypracovaného PhDr. Ninou Grossmannovou, jednak k osobě poškozené S. K., tedy znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví dětská psychiatrie a psychologie (č. l. 338-351), jehož závěry u hlavního líčení přednesli jeho zpracovatelé, PhDr. Petr Štěpaník (č. l. 570-572a) a MUDr. Kateřina Černeková (č. l. 572g-572h), a jednak k osobě Denisy K., družky obžalovaného a matky nezletilých poškozených, a to ze znaleckého posudku v oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie (č. l. 356-373), jehož závěry při hlavním líčení přednesl MUDr. Svatopluk Sedláček (č. l. 572ch-572i), a znaleckého posudku v oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, specializace klinická psychologie (č. l. 375-394), jehož závěry při hlavním líčení přednesl PhDr. Petr Vavřík (č. l. 572i-572l). Provedl také množství listinných důkazů, jež jsou vymezeny v bodu 36. napadeného rozhodnutí. V neposlední řadě byl přehrán CD nosič dokumentující výslech poškozené S. K. (č. l. 111). Na základě takto provedeného dokazování ustálil skutkový děj v rozsahu, se kterým se lze beze zbytku ztotožnit. Proto je možné na jednotlivé pasáže odůvodnění napadeného rozsudku pouze odkázat.

18. Jednoznačně bylo prokázáno, že obžalovaný žil ve společné domácnosti s Denisou K., jejich společnou dcerou S. K., a dcerou Denisy K. S. B., roz. K., od roku 2018 až do 17. 4. 2020, kdy byly obě nezletilé děti z tohoto prostředí vyňaty. Společná domácnost byla vedena nejprve v bytě přiděleném magistrátem města xxx v části xxx, od 26. 9. 2018 do října 2019, pak v bytě přiděleném magistrátem města xxx na ulici xxx a naposledy v rodinném domě manželů K. ve xxx. Z provedeného dokazování plyne, že životní úroveň rodiny postupně upadala, což dokládají zejména výpovědi svědků Petra B. a Petra L. a zmiňuje se o tom i sám obžalovaný. Nakonec, minimálně od ledna 2019, pak již byly základní životní potřeby poškozených upozaděny, přednostní úlohu hrál v životě obžalovaného a jeho družky, matky poškozených, alkohol, bez něhož se neobešli a do něhož investovali v podstatě veškeré finance rodiny. Výpovědi jednotlivých svědků podávají jasný

Shodu s prvopisem potvrzuje Jana Jakobová.

obraz o tom, v jakém prostředí obě poškozené žily. Svědci Petr B., Brigita B., Jiří K., Renáta K., Lenka B., ale i Lucie V., Petr L. či Lukáš K. hovořili o zanedbávání hygieny a stravování u poškozených, prarodiče poškozené S. K. i Václav V. zmiňovali fyzické trestání poškozených, o četných hádkách mezi obžalovaným a jeho družkou pak hovořili jednak obžalovaný i Denisa K. a jednak Lucie V., Petr L., Tadeáš B., Václav V., Karel K., Martina Ch., Jan Ch. či Lukáš K. Obžalovaný pak připustil, že poškozené neuchránil před nevhodným jednáním jejich matky. Ačkoliv lze z provedeného dokazování dovodit zanedbání a fyzické i psychické týrání obou poškozených i ze strany jejich matky, jednání obžalovaného nelze bagatelizovat a jeho podíl na zanedbání výživy a hygieny a životu v nevhodném prostředí zlehčovat. On sám uvedl, že se na zanedbání poškozených podílel stejně jako jejich matka. Alkohol, který hrál ve vztahu obžalovaného a Denisy K. ústřední úlohu, byl důvodem úpadku rodiny, která se kvůli tomu ocitla až na sociálním dně. Byli to oba, obžalovaný i Denisa K., kteří pod jeho vlivem nebyli schopni náležitě pečovat o základní potřeby poškozených, což vyústilo až v situaci, kdy jejich péči musely zastoupit jiné osoby. Přesto, že nelze přehlížet zjevný podíl svědkyně Denisy K., která je samostatně trestně stíhaná, na zanedbání poškozených, nelze na ni přenášet veškerou odpovědnost za nevhodné prostředí pro výchovu dětí. Z výpovědi svědka Petra B. vyplynulo, že svědkyně Denisa K. užívala alkohol i v době jejich společného soužití, avšak jeho konzumaci měla pod kontrolou. Až během soužití s obžalovaným a pod jeho vlivem její tolerance k alkoholu vzrostla natolik, že jeho užívání již nebyla schopna ovládat a tím přestala zvládat i péči o děti. Je proto zjevné, že obžalovaný nemalou měrou svým přístupem k životu ovlivnil i svědkyni Denisu K. a dá se říct, že se v tomto nezřízeném životním stylu navzájem podporovali.

19. Námitce obžalovaného spočívající v tom, že nebylo prokázáno, že by se vytýkaného jednání dopouštěl i vůči S. B., roz. K., nebylo možné přisvědčit. S ohledem na skutečnost, že tato poškozená nemohla být, vzhledem k jejímu nízkému věku, znalecky zkoumána či alespoň vyslechnuta, vycházel soud prvního stupně z ostatních provedených důkazů, a tyto vyhodnotil v souladu s § 2 odst. 6 tr. ř. Jeho postupu nelze nic vytknout, neboť zejména z výpovědí svědků Petra B. a Brigity B. plyne, že i ona měla v době, kdy žila s obžalovaným ve společné domácnosti i v období po odnětí z jeho vlivu psychické obtíže, které následně postupem času vymizely. Svědek Petr B. uvedl, že v době, kdy poškozená žila s obžalovaným ve společné domácnosti na ulici xxx v xxx, se budila v noci strachem a plakala, později, když žila ve xxx, se nechtěla vracet k matce. Minimálně půl roku poté, co mu byla S. B., roz. K. svěřena do péče, resp. od chvíle, kdy ji vyňal z nevhodného prostředí, se v noci budila, plakala a byla bojácná. Pozoroval u ní opožděný vývoj řeči a dlouhodobé nošení plen. Svědkyně Brigita B. dodala, že se poškozená bála matky, říkala jí, že matka a otec jsou zlí, ze spaní křičela „nebij, nebij“. Z uvedeného je zjevné, že projevy poškozené S. B., roz. K., byly v podstatném shodné s projevy vyskytujícími se u poškozené S. K., jež byla znalecky zkoumána a u níž byl diagnostikován syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN). Ačkoliv byla S. v době soužití s obžalovaným velmi útlého věku, a tudíž na ni nevhodné sociální a rodinné prostředí nemohlo mít takový dopad, jako na poškozenou S. K., a ani si je nemohla plně uvědomovat, je zjevné, že prožívala úzkost a trýzeň svědčící o životě v nevhodných podmínkách a tedy o tom, že i ona byla vystavena různým formám zanedbání ze strany obžalovaného tak, jak jsou vymezeny ve výroku napadeného rozhodnutí. Nelze přehlédnout ani fyzické obtíže, jimiž trpěla v důsledku nedostatečné hygieny a péče.

20. Nalézací soud upravil, oproti obžalobě, počátek protiprávního jednání obžalovaného vůči oběma poškozeným. Tomuto postupu nelze nic vytknout s ohledem na skutečnost, že

životní úroveň rodiny postupně degradovala a z výpovědí svědků Jana Ch. a Lukáše K. plyne, že nejpozději od ledna 2019 lze hovořit o tom, že zanedbávání dětí a jejich fyzické i psychické týrání doznalo takové úrovně, že bylo možné hovořit o protiprávním jednání natolik společensky škodlivém, v jehož případě nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Rovněž nelze vytknout nic tomu, že bylo ze skutku vypuštěno sexuálně motivované jednání obžalovaného vůči poškozeným, neboť toto nebylo dostatečně prokázáno provedeným dokazováním.

21. Skutkové okolnosti vymezené krajským soudem našly své správné vyjádření i v jeho hmotněprávních závěrech. Odvolací soud vzhledem k úplnosti a správnosti provedeného hmotněprávního hodnocení soudem prvního stupně na jeho odůvodnění odkazuje (body 52.-56. napadeného rozhodnutí). Obžalovaný byl důvodně uznán vinným jednak zločinem týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku a jednak přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), d), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, neboť jednak týral osobu, která je v jeho péči a výchově a páchal takový čin na dvou osobách po delší dobu, jednak úmyslně ohrozil rozumový, citový a mravní vývoj dítěte tím, že ho sváděl k zahálčivému a nemravnému životu, závažným způsobem porušil svou povinnost o ně pečovat, vyplývající z rodičovské zodpovědnosti a pokračoval v páchání takového činu po delší dobu.

22. Nebylo možné dát za pravdu obžalovanému, pokud v opravném prostředku namítal, že nebyl povinen pečovat o poškozenou S. B., roz. K. Pod pojmy péče nebo výchova ve smyslu § 198 tr. zákoníku je třeba rozumět jakoukoliv péči nebo výchovu, ať je jejím důvodem trvalý či přechodný vztah a bez ohledu na to, čím byl tento vztah založen. Postačí i faktická péče o takovou osobu či její výchova, aniž by se vyžadovalo soudní rozhodnutí o jejím svěření do péče pachatele či jiný formalizovaný úkon (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 8 Tdo 1561/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2012, č. j. 11 Tdo 393/2012-24). V projednávaném případě žil obžalovaný ve společné domácnosti s vlastní dcerou, S. K., nevlastní dcerou, S. B., roz. K., a matkou nezletilých, Denisou K. Společné soužití lze v tomto případě považovat za srovnatelné s rodinným soužitím, neboť obžalovaný se podílel na výchově obou dětí, což plyne i z jeho výpovědi, v níž uvedl, že se staral o chod domácnosti, s oběma dětmi trávil volný čas, věnoval se jim a nečinil mezi nimi rozdíly. Obdobně se vyjádřila i svědkyně Denisa K. Pro naplnění zákonných znaků trestného činu týrání svěřené osoby podle § 198 tr. zákoníku není potřeba, aby existovala výslovná dohoda s matkou nezletilé S. B., roz. K., týkající se péče o ni (obdobně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2011, č. j. 4 Tdo 8/2011-45, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2006, sp. zn. 7 Tdo 870/2006). V této souvislosti si nelze nepovšimnout jisté rozporuplnosti tvrzení obžalovaného, který na jednu stranu uvedl, že on, jakožto muž, ani o poškozenou S. B., roz. K., pečovat nemohl, s ohledem na její věk a pohlaví, a veškerá péče byla na její matce, ovšem na druhou stranu poukázal na to, že o ní měl pečovat její otec, Petr B., tedy rovněž muž, který neměl na péči její matky spoléhat.

23. Jednotlivé formy nevhodného chování vůči poškozeným vymezené ve výroku napadeného rozhodnutí, o nichž hovořili vyslechnutí svědci (viz výše), pak lze označit za týrání ve smyslu § 198 tr. zákoníku, neboť tím se rozumí zlé nakládání s jinou osobou, vyznačující se především vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti s určitou mírou trvalosti, které dosahuje takové intenzity, aby bylo schopno vyvolat stav, kdy osoba, která je takovému jednání vystavena, jej pociťuje jako těžké příkoří. Není nutné, aby u týrané osoby vznikly jakékoli následky na zdraví v podobě zranění či jiné újmy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1512/2017). K týrání může docházet také opomenutím povinné péče, jestliže svěřená osoba vzhledem ke svému věku nebyla schopna sama se o sebe starat,

například zanedbáním osobní hygieny dítěte, neposkytováním přiměřené stravy (viz Zhodnocení praxe soudů při postihu trestných činů proti rodině a mládeži a přečinu podle § 9 odst. 2 zák. č. 150/1969 Sb., Trestní kolegium Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. 11. 1983, sp. zn. Tlpjf 169/82). Rovněž lze za týrání označit situaci, kdy nezletilé děti byly dlouhodobě svědky fyzického a psychického týrání blízkého příbuzného. Takové jednání totiž nezletilé děti musely pociťovat přinejmenším jako bezohledné, hrubé a bolestivé, tedy jako těžké příkoří (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2013, sp. zn. 4 Tdo 525/2013).

24. Vzhledem k tomu, že poškozené děti byly zanedbávání, hádkám a nepřiměřenému trestání vystaveny déle než rok, byl naplněn i zákonný znak po delší dobu, neboť tímto se má na mysli období několika měsíců, zpravidla nejméně šesti (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. 6 Tdo 452/2010).

25. K přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), d), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku lze toliko zopakovat správné závěry nalézacího soudu. Obžalovaný svým jednáním, které je rozvedeno ve výroku napadeného rozhodnutí, zcela zjevně ohrozil rozumový, citový a mravní vývoj obou dětí, které měl v péči. Reálně hrozilo, že pokud by se poškozené nedostaly ze sféry vlivu obžalovaného i jeho družky, mohly ti osvojit škodlivé návyky, jako například nadměrnou konzumaci alkoholu, parazitní způsob života, narušování klidného občanského soužití či zahálčivý život. Pro dokonání tohoto trestného činu není třeba, aby fakticky došlo k poruše v rozumovém, citovém či mravním vývoji dítěte, neboť se jedná o ohrožovací trestný čin (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 6 Tdo 1398/2015, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2019, sp. zn. 8 Tdo 600/2019). Naplněn byl rovněž znak svádění, neboť pod tento pojem spadá nejen přímé vyzývání, ať slovem nebo skutkem, nýbrž i takové jednání pachatele před dítětem, které může u něj, a to i při jeho pasivním chování, vyvolat takové zájmy a návyky, které zpravidla vedou k nemravnému životu, neboť děti napodobují chování dospělých, a to i neuvědoměle (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 3 Tdo 1353/2014).

VI. K výroku o uloženém trestu

26. V důsledku použité právní kvalifikace byl obžalovanému Štefanu K. ukládán trest v rámci zákonné trestní sazby 2 až 8 let (§ 198 odst. 2 tr. zákoníku). Při ukládání trestu se krajský soud zabýval obecnými zásadami pro ukládání trestu, zejména podmínkami ustanovení § 39 tr. zákoníku, tyto pak aplikoval na konkrétní okolnosti případu z hlediska povahy a závažnosti trestných činů, které obžalovaný spáchal, s přihlédnutím k jeho osobním, rodinným a majetkovým poměrům, jeho dosavadnímu způsobu života, konkrétním okolnostem, za nichž byla trestná činnost spáchána, a možnosti resocializace a dospěl k závěru, že obžalovanému je třeba uložit trest odnětí svobody ve výměře tří let a šesti měsíců. Soud prvního stupně správně neshledal žádné polehčující okolnosti na straně obžalovaného. Jeho výpověď učiněnou během hlavního líčení nelze považovat za doznání, neboť své jednání bagatelizoval a veškerou odpovědnost přenášel na svědkyni Denisu K. Správně pak nalézací soud poukázal i na to, že během celého trestního řízení nevyjádřil lítost nad svým jednáním. Obžalovanému přitěžuje, že se dopustil více trestných činů (§ 42 písm. n/ tr. zákoníku), za trestný čin již byl odsouzen (§ 42 písm. q/ tr. zákoníku) i skutečnost, že se vytýkaného jednání začal dopouštět krátce poté, co byl propuštěn z výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody ve Slovenské republice dne 1. 12. 2017. Při stanovení druhu a výše trestu nebylo možné odhlédnout od toho, že obžalovaný byl již v minulosti dvakrát odsouzen pro trestný čin zanedbání povinné výživy, a to rozsudkem Okresného súdu v Prešove ze dne 4. 12. 2009, sp. zn. 41 T 64/2009, a rozsudkem Okresného súdu v Prešove ze dne 14. 7. 2014, sp. zn. 6 T 24/2014, a v obou případech mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Je proto zřejmé, že na něj opakované působení nepodmíněného trestu odnětí svobody nemělo výchovný ani odstrašující účinek. V nyní projednávané trestní věci se jedná v podstatě o opakování obdobné trestné činnosti,

za kterou byl již odsouzen, spočívající v zanedbávání rodičovských povinností. Tato trestná činnost má evidentně základ v jeho způsobu života, jenž vede k neplnění základních občanských povinností. Pro postup, který by vedl k uložení trestu odnětí svobody podmíněně odloženému na zkušební dobu, odvolací soud podmínky neshledává z výše uvedených důvodů. Naopak považuje krajským soudem vyměřený trest za zcela adekvátní, neboť odpovídá jak povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, tak poměrům a možnostem nápravy obžalovaného. Zákonné je rovněž jeho zařazení do příslušného typu věznice s ohledem na délku uloženého trestu.

VI. K adheznímu řízení

27. Z podnětu podaných odvolání byl odvolací soud povinen přezkoumat dle § 254 odst. 2 tr. ř. i výrok o povinnosti k náhradě nemajetkové újmy poškozené S. K. ve výši 50 000 Kč, a poškozené S. B., roz. K., taktéž ve výši 50 000 Kč, jakož i výrok o tom, že se se zbytkem svých nároků odkazují na řízení ve věcech občanskoprávních.

28. Ze spisového materiálu vyplývá, že se poškozené se svými nároky na náhradu nemajetkové újmy řádně a včas připojily prostřednictvím zmocněnkyně k trestnímu řízení. Každá požadovala částku ve výši 150 000 Kč jako kompenzaci psychické újmy vzniklé v důsledku psychických útrap způsobených jednáním obžalovaného. Soud prvního stupně vyhověl jejich nárokům na náhradu nemajetkové újmy za utrpěné duševní útrapy pouze částečně s tím, že zohlednil skutečnost, že nároky ve výši 150 000 Kč byly uplatněny v době, kdy bylo trestní stíhání proti obžalovanému vedeno i pro zločin znásilnění podle § 185 odst. 1, alinea druhá, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, jehož se měl dopustit vůči oběma poškozeným, i to, že jednání bylo oproti obžalobě časově omezeno. Pro stanovení adekvátní částky vyvažující prožité duševní útrapy použil jako pomocné hledisko množství finančních prostředků, které bylo užito na nákup vína, namísto toho, aby bylo užito na výživu a ošacení pro děti.

29. Podle § 81 o. z. je chráněna osobnost člověka, včetně jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy. Podle § 2956 o. z., pokud vznikne škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy. Podle § 2951 odst. 2 o. z. se nemajetková újma odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy. Podle § 2957 o. z. musí být způsob a výše přiměřeného zadostiučinění určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Jimi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Vezme se rovněž v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala. Podle § 2958 o. z. při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

30. Z rozličných projevů obou poškozených lze dovodit, že během vytýkaného jednání i v období následném obě prožívaly duševní útrapy. Ty lze vymezit jako vnitřní mučivé pocity, které mohou, ale nemusejí mít přímou vazbu na tělesná zranění (prožívaná trýzeň,

strach a utrpení, negativně vnímaný stres, smutek a zármutek, úlek, znepokojení, pocit ponížení apod.). Mohou být provázeny určitými fyzickými příznaky, např. pláčem, koktáním, ztuhnutím nebo naopak třesem, skřípáním zubů apod. Duševní útrapy lze subsumovat pod pojem „další nemajetkové újmy“ podle § 2958 o. z. (viz Hulmák, M. a kol: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část /§ 2055-3014/, Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1700-1701).

31. Podle svědka Jiřího K. poškozená S. K. od dubna 2020 nemohla spát, byla smutná, rozrušená, odmítala neznámá jídla, od mužů si udržovala odstup. Svědkyně Renáta K. pak uvedla, že se poškozená budila ze spánku, křičela „tatínku, nesahej na mě, maminko, nesahej na mě“, pomočovala se, byla opruzená a nechtěla se nechat umýt. Znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví dětská psychiatrie a psychologie, bylo v případě S. K. zjištěno, že byla rodiči zanedbávána, nepřiměřeně trestána bitím, což spolu s nedostatkem podnětů způsobilo zejména emoční deprivaci a nerovnoměrný vývoj psychiky. Došlo u ní k patologickému zásahu do psychomotorického, psychosexuálního a osobnostního vývoje, následky se projevily v rozvoji syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, do budoucna u ní lze očekávat poruchy chování. Ačkoliv nelze konstatovat trvalé následky na její zdraví, zcela jednoznačně mají důsledky projednávaného jednání negativní dopad na celkový duševní vývoj poškozené.

32. Pokud jde o poškozenou S. B., roz. K., zde nebylo možné objektivizovat dopady jednání obžalovaného na její osobu znaleckým posudkem, s ohledem na její věk. Z výpovědí svědků, jak již bylo uvedeno výše, však plyne, že i ona měla psychické obtíže, které se projevovaly tak, že se v noci budila, plakala, byla bojácná a její celkový vývoj byl opožděn (vývoj řeči, nošení plen), a to nejen v době soužití s obžalovaným, ale i minimálně půl roku poté, co společnou domácnost opustila. Lze tedy dovodit, že jisté duševní útrapy prožívala i ona, avšak, s ohledem na její věk v době, kdy docházelo k nevhodnému zacházení ze strany obžalovaného, měla xxx měsíců (v lednu xxx) až xxx roky a jeden měsíc (v dubnu xxx), lze předpokládat, že toto závadné jednání na ni nemělo takový vliv jako na její starší nevlastní sestru, která měla v lednu xxx xxx roky a čtyři měsíce, v dubnu xxx pak xxx roky a sedm měsíců.

33. Z provedeného dokazování pak plyne i to, že se chování obou poškozených následně postupem času stabilizovalo. Duševní útrapy, které obě prožívaly, měly příčinu v nezdravém rodinném prostředí, v němž vyrůstaly, a poté, co z něj byly vyňaty, postupně vymizely. Jinak řečeno syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, který se vyvinul u poškozené S. K., i jednotlivé projevy strachu a trýzně u poškozené S. B., roz. K., se jednoznačně rozvinuly v přímé příčinné souvislosti s jednáním obžalovaného.

34. Pokud jde o kvantifikaci nároků poškozených S. K. a S. B., roz. K., bylo třeba se zabývat skutečností, zda je namístě přiznat nemajetkovou újmu v penězích, či zda jiná forma zadostiučinění nezajistí skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy ve smyslu § 2951 odst. 2 o. z. V tomto ohledu nelze pominout, že jistou formou zadostiučinění je skutečnost, že pachatel trestné činnosti byl odsouzen, byla vyslovena jeho vina a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Na druhou stranu je však nepochybné, že obě poškozené soužitím s obžalovaným i s jejich matkou trpěly a tento stav musely snášet po delší dobu (minimálně od ledna 2019 do 17. 4. 2020), přičemž s ohledem na svůj nízký věk nebyly schopné se účinně bránit, příp. společnou domácnost opustit. Z uvedených důvodů proto odvolací soud dospěl k závěru, že oběma poškozeným je třeba přiznat náhradu nemajetkové újmy v penězích za vytrpěné duševní útrapy.

35. Požadované částky ve výši 150 000 Kč jsou však podle odvolacího soudu nepřiměřeně vysoké. Jak správně konstatoval nalézací soud, bylo třeba přihlédnout k tomu, že nároky

poškozených byly uplatněny v situaci, kdy bylo trestní stíhání vedeno pro další, závažnější, sexuálně motivovanou, trestnou činnost, avšak tato prokázána nebyla, a proto bylo třeba požadovanou částku přiměřeně snížit. Lze souhlasit s obžalovaným i zmocněnkyní poškozených, že hodnotu nemajetkové újmy nelze opírat o částku, o níž byl snížen rodinný rozpočet pravidelným nákupem alkoholu. Je však třeba zdůraznit, že se jedná toliko o pomocné hledisko, které se snaží přiblížit, o co mohly být poškozené ochuzeny. Při stanovení přiměřeného zadostiučinění je třeba vycházet z obdobných případů, které již byly před obecnými soudy řešeny. V tomto ohledu je třeba poukázat na judikaturu zdejšího soudu, který v případě sexuálně motivovaných trestných činů spáchaných na dětech přiznává částku okolo 100 000 Kč a vyšší s přihlédnutím k jednotlivým okolnostem případu, např. zda se jedná o znásilnění brutální, znásilnění opakované apod. (srov. rozsudek Vrchního soudu ze dne 4. 2. 2021, č. j. 6 To 89/2020-956, rozsudek Vrchního soudu ze dne 6. 1. 2016, č. j. 3 To 124/2015-782, rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 3. 2015, č. j. 3 To 27/2015-418). Nelze odhlédnout ani od judikatury Nejvyššího soudu, který ve svém usnesení ze dne 10. 1. 2018, sp. zn. 3 Tdo 1426/2017, považoval za přiměřené zadostiučinění v případě trestných činů pohlavního zneužívání, znásilnění a ohrožování výchovy dítěte částky ve výši 100 000 Kč, příp. 50 000 Kč. Proto se odvolací soud ztotožnil s postupem krajského soudu, pokud tento vyhověl nároku poškozené S. K. jen co do výše 50 000 Kč a se zbytkem jejího nároku ji odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

36. V případě poškozené S. B., roz. K., je však situace poněkud jiná. Ve vztahu k ní odvolací soud při zvažování přiměřeného zadostiučinění přihlédl zejména k tomu, že v době, kdy docházelo k projednávanému jednání, byla velmi útlého věku. Nevhodné rodinné a sociální zázemí, ale i chování ze strany obžalovaného (i matky), na ni podle odvolacího soudu nemohlo mít takový dopad jako na její starší sestru. Z tohoto důvodu bylo podle odvolacího soudu potřeba diferencovat částky přiznané jednotlivým poškozeným. Odvolací soud proto přistoupil ke snížení přiznané částky za vytrpěné duševní útrapy v jejím případě na částku ve výši 20 000 Kč, neboť tato se zdá být přiměřená i s ohledem na skutečnost, že nelze bezpečně předpokládat takové ovlivnění psychického vývoje do budoucna, jako u poškozené S. K. S ohledem na to, že nároku poškozené S. B., roz. K., nebylo vyhověno v celém rozsahu, byla podle § 229 odst. 2 tr. ř. se zbytkem svého nároku odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

37. Z těchto důvodů Vrchní soud v Olomouci z podnětu odvolání obžalovaného napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), f), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil, a to ve výroku, jímž byla obžalovanému uložena povinnost nahradit nemajetkovou újmu poškozené S. B., roz. K., a jímž tato poškozená byla se zbytkem svého nároku odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních a podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku II. tohoto rozhodnutí. Protože odvolání poškozených S. K. a S. B., roz. K., nebylo s ohledem na výše uvedené skutečnosti shledáno opodstatněným, bylo podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není další řádný opravný prostředek přípustný. Do dvou měsíců od jeho doručení je možno proti němu podat dovolání. Dovolání mohou podat nejvyšší státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoliv výroku rozhodnutí a obviněný pro nesprávnost výroku, který se ho bezprostředně dotýká. Obviněný může dovolání podat pouze prostřednictvím obhájce. Podání obviněného, které nebylo učiněno prostřednictvím obhájce, se za dovolání nepovažuje. Dovolání se podává u soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni (v daném případě u Krajského soudu v Ostravě). O dovolání rozhoduje Nejvyšší soud v Brně. V dovolání musí být vedle obecných

náležitostí podání (§ 59 odst. 4 tr. ř.) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakých důvodů napadá a čeho se dovolatel domáhá, včetně konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu, s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. nebo § 265b odst. 2 tr. ř., o které se dovolání opírá. Nejvyšší státní zástupce je povinen v dovolání uvést, zda je podává ve prospěch nebo v neprospěch obviněného. Rozsah, v němž je rozhodnutí dovoláním napadáno, a důvody dovolání lze měnit jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání.

Olomouc 23. září 2021

JUDr. Libor Losa v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Jana Jakobová.